

Доказателства за баремската възраст на Салашката свита при с. Превала, Михайловградско (СЗ България)

С. Бресковски

Природонаучен музей, 1000 София

S. Breskovski — Preuves pour l'âge barrémien de la Formation de Salaš près du village Prevala, arrond. de Mihajlovgrad (Bulgarie de NO). Depuis peu on acceptait l'opinion que la base de la Formation Salaš qui surmonte transgressivement la Formation Bresnik, près du village Prevala, arrond. de Mihajlovgrad, appartient à l'âge hauterivien. Une telle opinion n'a pas été suffisamment argumentée par la faune.

Au cours des recherches biostratigraphiques détaillées, exécutées dans la région du village Prevala, on a trouvé en supplément dans les premiers 16 mètres à partir de la base de la Formation Salaš, une faune caractéristique d'ammonites: *Crioceratites emerici emerici* Lé v., *Valdedorsella haugi* Breskovski, *V. uhligi* (Haug), *Anahamulina subcylindrica* (d'Orbigny), *Barremites difficilis* (d'Orbigny), *B. hemiptychum* (Kilian), *Reboulites gouxi* (Sany), *Cassidoiceras psilotatus* (Uhlig), *Nabdalsiceras nabdalsa* (Coquand), etc. Ils démontrent d'une manière claire qu'à la base de la Formation Salaš près du village Prevala, arrond. de Mihajlovgrad, on peut attribuer un âge barrémien inférieur.

В Западните Балканиди долнокредните седименти са представени предимно от глинесто-варовити скали, които по своя фация рязко се отличават от долнокредните седименти, разкриващи се на изток от т. нар. „Ябланишка линия“. През 1963 г. Бончев предложи този тип седименти да се наричат „салашки тип долна креда“, отбелязвайки, че те имат по-особено развитие. След това долнокредните седименти от Западните Балканиди са означавани като „карбонатен комплекс“ (Николов и Хрисчев, 1965), „глинесто-варовит тип“ (Бресковски и Димитрова, 1968). През 1969 Николов въвежда за първи път литостратиграфската единица „Салашка свита“, като по своя си обем той я отъждествява със салашкия тип долна креда. Николов и Цанков (1971), уточнявайки обема на Салашката свита, поясняват, че тя се отнася само за основните части на профила на салашкия тип долна креда, състоящи се от криптокристалинни и микрозърнести варовици с тънки мергелни прослойки. Салашката свита се припокрива от една задруга, изградена предимно от мергели с редки и тънки прослойки от песъчливи и глинести варовици. В този обем Салашката свита е разгледана и от Мандов (1976).

Западно от с. Превала, Михайловградско, на около 100 m от самия превал на шосето за Белоградчик се разкриват седиментите на Салашката свита. На това място те се разполагат с рязка размивна граница върху варовиците на Бреснишката свита.

Николови Цанков (1971) и Мандов (1976) са описали детайлно разреза западно от с. Превала. Те приемат въз основа на намерената от тях амонитна фауна, че в този профил основата на Салашката свита има хотривска възраст.

Николови Цанков (1976) съобщават от първите 18 m на Салашката свита следните амонитни таксони: *Duvalia* sp., *Hibolites* sp. — 0,05 m, *Crioceratites* sp. — 4,00 m; *Phylloceras* sp. indet. — 4,50 m; *Lytoceras* sp. indet., *Crioceratites nolani* (Kilian) — 10,00 m; *Spitidiscus* sp. — 18,00 m (стр. 65).

От същия профил Мандов (1976) от първите 14 m съобщава следната фауна: *Crioceratites* cf. *lusitanicus* (Choffat), *Lytoceras* sp. indet., *Lytoceras* sp. (aff. *L. subfimbriatum* (d'Orbigny), *Phyllopachyceras* sp. indet. (стр. 19).

Поддържаната теза от Николови Цанков (1971) и Мандов (1976), че тук основата на Салашката свита има горнохотривска възраст, фаунистично не е достатъчно добре аргументирана.

Амонитното съобщество, което съобщават Николови Цанков, се състои от 7 таксона, 6 от които са определени само до род, което е съвсем недостатъчно за точната датировка на съдържащите ги скали. Що се отнася до вида *Crioceratites nolani* (Kilian), съобщен от същите автори, той също не може да бъде сигурна индикация за наличието на горен хотрив. Макар и рядко, той се среща в долнобаремско амонитно съобщество. Нещо повече, тъй като това е единственият амонит, определен видово, Т. Николов бе така любезен да ми го предостави за ревизия. Въпросният амонит представлява един доста голям фрагмент от последния завой, който действително принадлежи към род *Crioceratites*. На пръв поглед той много напомня на таксон от групата на *Crioceratites nolani*, но тъй като вътрешните завой липсват, твърде рисковано е да се отнесе към нея.

Подобно е положението и при амонитната фауна, съобщена от Мандов (1976), произхождаща от първите 14 m от този профил. Този автор е определил 4 таксона. Два от тях са определени само до род, което е недостатъчно за точна датировка. Третият таксон Мандов отнася с голямо приближение към групата на *Lytoceras subfimbriatum*, която има голямо вертикално разпространение (титон — апт) и в случая не може да бъде ръководен. Четвъртият амонит, определен от същия автор, е *Crioceratites* cf. *lusitanicus* (Choffat). Явно е, че и тук авторът не е бил достатъчно уверен в точната видова принадлежност. Същият амонит в СИ България, макар и рядко, се среща и в долния барем.

Всичко това ми дава основание да заключа, че при своите изследвания Николови Цанков (1971), от една страна, и Мандов (1976), от друга, не са попаднали на характерни амонити, които биха им дали достатъчно солидна база за точната датировка на съдържащия ги скален комплекс.

През 1965 г. авторът на настоящата статия и Ц. Цанков намериха във варовиците от основата на Салашката свита долнобаремска амонитна фауна. Няколко години по-късно профилът бе детайлно проучен от мен. Определената амонитна фауна още веднъж потвърди, че на това място основата на Салашката свита има долнобаремска възраст.

Западно от с. Превала, вдясно от шосето за Белоградчик на самия негов превал е заснет профилът, който е на около 120 m от шосето в една малка седловина на самия склон.

За подложка на профила служат дебелопластовите варовици на Бреснишката свита, изграждащи височините северно от селото. Долната граница на профила е развмивна.

Профилът е следният.

- Кристалинни варовици, в които бяха установени: *Crioceratites emerici emerici* L é v., *Valdedorsella haugi* B r e s k o v s k i 1,00 m.
- Микрозърнести глинести варовици с: *Lytoceras* cf. *subfimbriatum* (d'O r b i g n y), *Valdedorsella uhligi* (H a u g) 0,50 m.
- Микрозърнести глинести варовици, от които бяха определени: *Anahamulina subcylindrica* (d'O r b i g n y), *Barremites* sp. indet. 0,50 m.
- Микрозърнести глинести варовици с: *Valdedorsella* sp. 1,00 m.
- Пелитоморфни сиви варовици с тънки прослойки от микрозърнести варовици, съдържащи: *Euphyloceras ponticuli* (R o u s s e a u), *Barremites hemiptychum* (K i l i a n) 1,00 m.
- Микрозърнести варовици, от които бяха определени: *Reboulites gouxi* (S a u n) и *Cassidoiceras psilotatus* (U h l i g) 1,00 m.
- Микрозърнести глинести варовици с: *Barremites difficilis* (d'O r b i g n y), *Nabdalsiceras nabdalsa* (C o q u a n d) 1,00 m.
- Микрозърнести глинести варовици с много тънки прослойки от мергели. В тях бяха намерени: *Barremites* sp. indet., *Lytoceras* sp. indet., *Reboulites subdifficilis* (K a r a k a s c h) 3,00 m.
- Глинести варовици в смяна с микрозърнести варовици. От тях се определиха: *Eodesmoceras karakaschi* (S i m i o n e s c u), *Barremites* sp. indet., *Leptoceratoides* sp. indet. 2,00 m.
- Микрозърнести варовици с тънки прослойки от глинести варовици. Те съдържат: *Barremites hemiptychum* (K i l i a n), *Cassidoiceras psilotatus* (U h l i g), *Eodesmoceras karakaschi* (S i m i o n e s c u), *Phyllopachyceras infundibulum* (d'O r b i g n y) 4,00 m

Нагоре в профила се налага една незакономерна алтернация между глинести варовици и мергели, сред които има много богата баремска амонитна фауна. Тъй като в случая ни интересуват първите 15—16 m от този профил, по-горните му части тук не се описват.

Определената от мен фауна, произхождаща от основата на седиментите на Салашката свита при с. Превала, Михайловградско, недвусмислено доказва тяхната долнобаремска възраст. В случая новото се явява и това, че в този профил липсват седиментите на хотрива и върху варовиците на Бреснишката свита лежат трансгресивно долнобаремските глинести варовици.

За трансгресивния характер на баремските седименти и на други места в Михайловградско съобщава М а н д о в (1976). Така например в изследвания от него профил при с. Чупрене той отбелязва, че границата хотрив — барем има размивен характер „ . . . и конкордантно положение на горелещите пластове“ (М а н д о в, 1976, стр. 19).

Всичко това идва да покаже, че в началото на баремския век в резултат на проявени негативни движения отново са попаднали под морски режим редица части от съществуващата по тези места суша.

Л и т е р а т у р а

- Бончев, Ек. 1955. *Геология на България*, I ч. С., Наука и изкуство. 264 с.
- Бончев, Ек. 1963. Нови идеи за тектониката на българските земи. — *Сп. БАН*, 2, 20—30.
- Бресковски, С., Н. Димитрова. 1968. Долна креда. — В: *Стратиграфия на България*. С., Наука и изкуство. с. 217—251.
- Димитрова, Н. 1960. Върху стратиграфията на долната креда в Салашката синклинала (Северозападна България). В: Цанков, В., Н. Димитрова, Ю. Стефанов и Б. Връблянски. Стратиграфски изследвания на юрата и кредата в Северозападна България. — *Тр. геол. Бълг., сер. Стратигр. и тект.*, 1, 211—221.
- Мандов, Г. 1976. Хотривският етаж в Западните Балканиди и неговата амонитна фауна. — *Год. Соф. у-тет, ГГФ, Геология*, 67, 1, 11—99.
- Манолов, Ж. 1962. Бележки върху стратиграфията на долната креда в Салашката синклинала. — *Тр. геол. Бълг., сер. Стратигр. и тект.*, 4, 95—116.

- Николов, Т., Хр. Хрисчев. 1965. Основи на стратиграфията и литологията на долната креда в Предбалкана. — *Тр. геол. Бълг., сер. Стратигр. и тект.*, 6, 77—175.
- Николов, Т., И. Сапунов, Ю. Стефанов, Я. Тенчов, Хр. Хрисчев. 1966. Литостратиграфски единици (същност, номенклатура и класификация). — *Сп. Бълг. геол. д-во*, 27, 3, 233—247.
- Николов, Т., Ц. Цанков. 1971. Бележки за литостратиграфията на част от долнокредните седименти в Западните Балканиди. — *Изв. Геол. инст., сер. Стратигр. и литол.*, 20, 63—70.
- Breskovski, S. 1975. Les zones et sous zones ammonitiques dans l'étage Barrémien en Bulgarie Nord-Est. — *Geologica Balc.*, 5, 2, 47—66.
- Breskovski, S. 1977a. Sur la classification de la famille Desmoceratidae Zittel, 1895 (Ammonoidea, Crétacé). — *C. R. Acad. bulg. Sci.*, 30, 6, 891—894.
- Breskovski, S. 1977b. Genres nouveaux du Crétacé inférieur de la famille Desmoceratidae Zittel, 1895 (Ammonoidea). — *C. R. Acad. bulg. Sci.*, 30, 10, 1463—1465.
- Nikolov, T. 1969. Le Crétacé inférieur en Bulgarie. — *Bull. Soc. Géol. Fr.*, 7 sér., 11, 56—68.

(Приета на 20. 9. 1979)

Относно възрастта на каолиновите пясъци в Русенско и Разградско

Т. Кръстев¹, Г. Шишков²

¹Институт за морски изследвания и океанология, 9000 Варна

²Софийски университет „Климент Охридски“, 1000 София

T. Krăstev, G. Šiškov—About the Age of Kaolin Sands from Russe and Razgrad Districts. Differing opinions concerning the age of kaolin sands are known but a general geologic concept used as a guiding principle in their research is not stated. A number of arguments are adduced to corroborate the idea that kaolin sands filling the paleokarst from Russe and Razgrad districts are elder than Pliocene. A conclusion is drawn about the Sarmatian age of kaolin sands based on the main stages in the relief development in Bulgaria. The reflectance of coal bearing materials deposits in deepest parts of paleokarst is cited as a quite important evidence for the Pliocene age of sediments discussed.

Изказаните досега различни мнения за възрастта на каолиновите пясъци в Русенско и Разградско не дават възможност за създаване на единна геоложка концепция при тяхното търсене и проучване. Съществуват ред становища. Гунчев (1935), Гълъбов (1946) и Яранов (1961) ги датират като плейстоценски, Рускова и Цонев (1971) — като сарматски, а Кръстев (1975) — като средноалбски. Най-голяма популярност има идеята за плиоценска възраст, лансирана от Койчев (1951), която е възприета и от други автори (Чешитев, 1952; Рускова, 1968).

Койчев (1951) се позовава на устно съобщение на В. Цанков, че северно от Нови пазар в каолиновото находище е намерен листен отпечатък, който се счита от плиоценски. Подобни отпечатъци са открити и в находището при с. Побит камък. Разградско. Въпросният отпечатък обаче